

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Självständigt arbete på avancerad nivå, 15 hp, Grundlärarexamen med inriktning
mot arbete i grundskolan årskurs 4–6
HT 2022
Fakulteten för lärarutbildning.

Motivationsfaktorer för fortsatt lärande hos elever i modersmålsundervisning i årskurs 4–6

Egzon Shala och Rasmus Ingvert

Författare

Egzon Shala och Rasmus Ingvert

Titel

Motivationsfaktorer för fortsatt lärande hos elever i modersmålsundervisning i åk 4–6

Engelsk titel

Motivational factors for continued learning for pupils in native language education in years 4–6

Handledare

Victoria Johansson

Bedömande lärare

Yair Sapir

Examinator

Petra Magnusson

Sammanfattning

Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur modersmåselever motiveras till att studera sitt modersmål i en andraspråksmiljö och vilka attityder elever har till sin undervisning i modersmål. Forskningen har visat att modersmålsundervisningen bidrar till många positiva aspekter hos eleverna då undervisningen bidrar till tillhörighet, identitetsutveckling och samhörighet.

Forskningen visar att modersmålsundervisningen har en stor inverkan på elevernas motivation och deras attityder skiljer sig mellan positiva och negativa. Studien har även visat att det är avgörande för den svenska skolan att satsa på modersmålsundervisningen för att utveckla flerspråkighet samt att undervisningen är en viktig satsning för att utveckla det globala klassrummet.

Tillvägagångssättet som denna studie har tillämpat är en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer för att samla in data. Totalt har tio modersmåselever i årskurs 4–6 intervjuats.

Resultatet visar att de främsta motivationsfaktorer som påverkar elevernas motivation är hemmet, kulturen, kompisar, tillhörighet, samhörighet och identitetssökande. Resultatet har även visat att det finns negativa och positiva attityder kopplade till undervisningen i modersmål.

Ämnesord: Modersmål, modersmålsundervisning, motivation, flerspråkighet, attityder, kultur, tillhörighet, identitetssökande och andraspråksmiljö.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Syfte	7
1.2 Frågeställning.....	7
2 Bakgrund	8
2.1 Centrala begrepp	8
2.2 Modersmålets historia	9
2.3 Styrdokument.....	11
3 Teori	12
3.1 Sociokulturell teori.....	12
4 Tidigare forskning.....	13
4.1 Modersmålets betydelse i en andraspråksmiljö	13
4.2 Lärares betydelse för inläring	15
4.3 Brist på adekvata läromedel.....	15
4.4 Modersmålsundervisning bedrivs efter skoltid.....	16
4.5 Motivation.....	16
4.6 Attityder.....	18
5 Metod och material	18
5.1 Val av metod.....	18
5.2 Urval.....	19
5.3 Tabell.....	20
5.4 Genomförande.....	21
5.5 Intervjuer	22
5.6 Bearbetning av data.....	23
5.7 Forskningsetik.....	23
5.7.1 Informationskravet	23
5.7.2 Samtyckeskravet	23
5.7.3 Konfidentialitetskravet	24
5.7.4 Nyttjandekravet.....	24
5.7.5 Trovärdighet.....	24

6 Resultat	25
6.1 Motivation.....	25
6.1.1 Intresse.....	26
6.1.2 Hemmet	26
6.1.3 Vänner	27
6.2 Attityder kopplad till undervisning	27
6.2.1 Attityd.....	27
6.2.1 Läraren.....	28
6.2.1 Undervisningen	29
7 Resultatanalys	30
7.1 Motivation.....	31
7.1 Attityd till undervisning	32
8 Diskussion	33
8.1 Metoddiskussion	33
8.2 Resultatdiskussion.....	34
8.2.1 Vad motiverar eleven att utveckla kunskaper i sitt modersmål i en andraspråksmiljö?	34
8.2.2 Vilka attityder har elever till sin modersmålsundervisning?	35
9 Slutsats.....	37
10 Exempel på vidare forskning	38
11 Referenslista.....	39
11 Bilagor	42
11.1 Missivbrev till vårdnadshavare och respondenter.....	42
11.2 Samtyckesblankett.....	43
11.3 Intervjufrågor	45

1. Inledning

Sverige är idag ett mångkulturellt samhälle med många olika nationaliteter och kulturer. Ur ett elevperspektiv ser klassrummen annorlunda ut än de gjorde för 20 år sedan. Håkansson (2019) hävdar att en viktig fråga i samband med invandringen blir vilket språk som ska prioriteras i språkundervisningen: svenska språket, modersmålet eller ifall båda ska utvecklas parallellt med varandra. Undervisning i modersmål är beroende av föräldrarnas och elevernas motivation då den är frivillig och man kan välja att avstå från denna undervisning (Ladberg, 2000). Modersmålsundervisningen sker oftast efter skolans timmar och motivationen kan vara låg för de elever som redan gjort sina obligatoriska timmar.

Enligt Lgr22 (Skolverket 2022) i modersmålets kursplan benämns det att språket är människans främsta redskap för att kommunicera, lära och tänka. Det är genom språket människan skapar sin identitet, uttrycker tankar och känslor samt bidrar språket till att förstå hur andra tänker och känner. Språket har en betydelse för identitetsutveckling och för lärandet. Vidare benämns även i kursplanen att tillgången till modersmål förenklar lärandet i de övriga ämnena, exempel på ämnen kan vara svenska, svenska som andraspråk, engelska och även matematik. Enligt Skolverket (2008) underlättar det för eleven att lära sig andraspråket ifall eleven har en stark grund i sitt förstaspråk.

Utifrån egna erfarenheter som grundskolelärare har vi märkt att flerspråkiga elever möter svårigheter i sitt språkutvecklande när eleven ska utveckla modersmålet parallellt med svenska språket. Skolmiljön som flerspråkiga elever befinner sig i är dominerat av det svenska språket. Utifrån vad som nämnts ovan blev vi intresserade av att undersöka hur eleverna motiveras att utveckla kunskaper i sitt modersmål i en andraspråksmiljö.

1.1 Syfte

Syftet med föreliggande studie är att undersöka vilka motivationsfaktorer som motiverar eleven att utveckla kunskaper i sitt modersmål i en andraspråksmiljö, samt vilka attityder som skapas i samband med undervisningen. Definitionen av andraspråksmiljö innebär svenska som skol- och samhällsspråk.

1.2 Frågeställning

Frågorna som denna studie kommer att besvara är:

1. Vad motiverar elever att utveckla kunskaper i sitt modersmål i en andraspråksmiljö?
2. Vilka attityder har elever till sin modersmålsundervisning?

2 Bakgrund

Detta kapitel presenterar centrala begrepp som är relevanta för denna studie och därefter redovisas modersmålets historia och slutligen styrdokument.

2.1 Centrala begrepp

Modersmål, som tidigare benämndes som *hemspråk*, har under många år varit ett eget ämne i det svenska skolsystemet. Elever som deltar under modersmålsundervisning får betyg i ämnet. Abrahamsson (2009) menar att modersmålet är det språk individen lär sig först samt språket som nyttjas i hemmet. Begreppet modersmål började användas så sent som 1998 i Sverige.

Det språk som barn lär sig först är barnets *förstaspråk*. Barnet lär sig *andraspråket* genom den miljö individen befinner sig i. Inläringen av andraspråket sker i naturliga samtal med medmänniskor som ingår i det gemensamma samhället.

Säljö (2000) menar att *motivation* är när en individ utför en handling och får en konsekvens av denna handling. En handlingens uppmuntran eller konsekvens antingen avskräcker eller uppmuntrar en individ till att handla på ett speciellt sätt genom att förstärka ett beteende.

Inre motivation förklaras av personliga faktorer för att tillfredsställa individens egna intressen och nyfikenhet. Enligt Woolfolk och Karlberg (2015) skapas *yttre motivation* av miljöfaktorer som belöningar, straff och socialt tryck från omgivningen.

Attityd är ett begrepp som är nära besläktat med motivation. Dessa två begrepp står i nära relation till varandra inom skolans värld, men definitionen av de två begreppen är olika.

Andraspråksmiljö kännetecknar när en person lär sig ett annat språk efter sitt modersmål i den miljön där språket talas, exempelvis i ett flerspråkigt samhälle eller vid invandring.

2.2 Modersmålets historia

Enligt Undervisningshistoria (2022) har Sverige under de senaste femtio åren tagit emot invandrare från olika delar av världen. Redan på 1960-talet kom många människor hit i syfte att arbeta den så kallade arbetskraftsinvandring. Denna invandring kallas arbetskraftsinvandring. Människor som kom till Sverige var finländare, italienare, jugoslaver och personer från Grekland. Men på senare år har Sverige tagit emot flyktingar som till största del flytt från krig.

De politiska motiven för modersmålsundervisningen förändrades under 1960-talet. Den socialdemokratiska ideologin som ansåg att alla skulle ha rätt till likvärdig utbildning i samhället hade växt sig stark. Det var under denna tid idén att tvåspråkiga elever skulle ges möjlighet till modersmålsundervisning. En central aspekt för staten var att skapa möjligheter för alla grupper i samhället samt jämlikhet mellan migranter och svenskar (Undervisningshistoria, 2022).

I slutet av 1970-talet antog de nordiska utbildningsministrarna samt det Nordiska rådet en deklARATION om en ny sorts språkpolitik som innebar att hemspråksreformen blev ett faktum. En av deklARATIONENS huvudaspekter var att ge rättigheten för alla nordbor att bevara samt utveckla sitt modersmål eller nationella minoritetsspråk (Elayyan och Al-Chaseb, 2018). Reformen innebar att elever som var flerspråkiga och talade ett annat språk än svenska i hemmet skulle ges rättigheter samt möjligheten att få välja hemspråksundervisning i den svenska grundskolan (Håkansson, 2019). Anledningen till detta var för att ge dem möjligheter att utveckla sitt eget modersmål parallellt med det svenska språket. Ett av motiven bakom denna förbättring av utbildningsmöjligheterna var för att det ansågs som ett gott sätt att stärka invandrarbarnens kulturella och etniska identitet.

Under 1990-talet var det statsbidrag som beviljades av kommunerna som finansierade modersmålsundervisningen till en början men detta kom att ändras 1991. Detta var en av flera ändringar som skedde under 1991, tidigare var modersmålet integrerat i skolschemat men efter ändringar senarelades detta och var inte längre en del av skolschemat. Modersmålet var nu ett fristående ämne

som erbjöds på eftermiddagar eller på lördagar. Enligt Vetenskapsrådet (2012) var skälet till detta att modersmålet inte skulle krocka med skolans övriga ämnen. Under samma period genomfördes kommunaliseringen av skolan och under den ekonomiska krisen som Sverige upplevde i början av 1990-talet utsattes kommunerna för omfattande besparingskrav. Regeringen skapade nya reformer som skulle leda till att utbildningen i Sverige blev mer kostnadseffektiv. Detta blev inte fallet utan staten som var den tidigare finansiären av modersmålsundervisningen var inte längre ansvarig för utbildningen. Det var nu kommunernas ansvar att tillgodose elever med kvalitativ modersmålsundervisning. Sammantaget hade modersmålet förlorat sin tidigare position som en del av svenska skolan, ämnet var nu tydligt åsidosatt med undervisning efter skoltid eller på lördagar. De hade förlorat sin största finansiär och detta resulterade i en dramatisk minskning av modersmålsundervisning under hela 1990-talet (Vetenskapsrådet, 2012).

Under 2000-talet fram till 2017 hävdar Undervisningshistoria (2022) att enskilda medborgare krävde en bättre integration. Under denna nästan tjugoföråriga period har modersmålsundervisningen blivit ännu mer åsidosatt av svenska skolan och Sveriges politiker. Detta gäller både modersmålsundervisningen i stort samt studiehandedningen på modersmålet kopplat till nyanlända elever. I en studie som Skolverket gjorde år 2008 som handlar om modersmål, framgick det att modersmålet i hög grad kan tolkas som en extern verksamhet i förhållande till den övriga skolverksamheten, trots att den bedrivs i samma lokaler och för samma elever (Skolverket 2008). Modersmålet framställs i studien som ett ämne som främjar inläringen av andra skolämnen. Det fastslås i studien att det inte bara handlar om resurser och planering utan också om perspektiv och förhållningssätt. Vissa skolor har som utgångspunkt att invandrare och nyanlända utvecklas bäst ifall de läser och skriver på svenska i stället för på modersmålet (Skolverket 2008).

2.3 Styrdokument

Modersmålets syfte är enligt Lgr 22 (Skolverket 2022) att eleverna ska utveckla kunskaper i och om sitt modersmål. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sitt tal samt sitt skriftspråk. Genom undervisningen i modersmålet ska förutsättningar skapas för eleverna att kunna uttrycka sig i olika sammanhang samt för olika syften. Undervisningen ska också stimulera elevernas förståelse för hur modersmålet är uppbyggt och skapa en medvetenhet om vilken betydelse modersmålet har för det egna lärandet i andra skolämnen.

Skolförordningen (SFS 2011:185) fastslår att rektorn har den primära skyldigheten att ge undervisning på modersmålet ifall det finns fem eller fler elever som önskar det. Däremot är elevernas deltagande i modersmålsundervisning frivillig men respektive kommun där elever kräver modersmålsundervisning är skyldig att tillhandhålla denna form av undervisning (Skolverket 2003)

Modersmålsundervisning kan organiseras efter språkval, inom paragrafer för skolval eller i form av fritidsschema (SFS 2011:185). Enligt Hyltenstam och Milani (2012) ska de flesta skolor i kommunen erbjuda elever som valt att läsa sitt modersmål minst 60 minuter per vecka.

Enligt Lgr22 (Skolverket 2022) ska svenska undervisningen utveckla elevernas kunskaper i och omkring svenska språket. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla sitt tal samt sitt skriftspråk. Genom undervisningen i svenska ska förutsättningar skapas för att eleverna ska lära sig att kunna uttrycka sig i olika sammanhang samt för olika syften. Undervisningen ska också stimulera elevernas förståelse för hur det svenska språket är uppbyggt samt att skapa en medvetenhet om vilken betydelse svenska har för det egna lärandet i andra skolämnen.

3 Teori

Under detta avsnitt kommer den teori som ligger till grund för studien att presenteras och därefter kommer tidigare forskning att redovisas.

3.1 Sociokulturell teori

Vygotskij har satt stort avtryck på skolan i stort med sina teorier som berör lärande och utveckling. Forskaren menade att det är det sociala samspelet mellan olika individer som påverkar utvecklingen. Han hävdade att det är språket som är det slutgiltiga redskapet för utveckling och lärande. Vygotskijs slutsats är att imitation är en aktiv samt selektiv process där den som utför imitationen skapar sin egen kunskap. Imitationen i sig blir en meningsskapande process för individen. Vygotskij menar även att barn är i behov av hjälp och stöttning från oss vuxna för att kunna analysera samt förstå sig på världen. Lundgren, Säljö och Liberg (2020) menar att Vygotskij kategoriserar upp processerna om det sociokulturella lärandet i två olika kategorier: *intramentala* och *intermentala* nivån. *Intramentala* nivån kan förklaras som där idéer och förståelse beaktas och blir en del av den grund som personen står på. Den *intermentala* nivån kan beskrivas som när individen utvecklas tillsammans med andra.

Enligt Lundgren, Säljö och Liberg (2020) talar Vygotskij om den proximala utvecklingszonen. Vygotskij hävdar att när en individ erövrar ny kunskap eller nya begrepp är de samtidigt väldigt nära att bemästra något nytt. Vygotskij menar samtidigt att den proximala utvecklingszonen är tillståndet när individen är mottaglig för instruktioner och vägledning.

4 Tidigare forskning

Under det senaste decenniet har man genomfört studier av modersmålets betydelse för språkinlärning, särskilt andraspråksinlärning. Att lära sig ett första och andraspråk kommer fortsätta att vara viktigt så länge invandring är en realitet och så länge länder med olika språk använder andraspråk i sin undervisning.

Enligt Skolverket (2018) är Sverige ett flerspråkigt land och det talas 140–150 olika språk. I en artikel i *Sydsvenskan* hävdar Magnusson (2019) att Sverige är det mest flerspråkiga landet i Europa där inte mindre än 96,6 % av befolkningen mellan 25 och 60 års ålder talar minst ett till språk utöver svenskan. Sverige som land främjar flerspråkighet och stärker dess ställning. Kindenberg (2016) menar att Sverige har under lång tid varit ett enspråkigt land men på grund av mångfald och integration har Sverige fått anpassa sig till att vara ett flerspråkigt land.

4.1 Modersmålets betydelse i en andraspråksmiljö

Skolverket (2002) genomförde en studie kring attityder till modersmål och integration. Syftet med denna studie var att undersöka elevers, föräldrars och lärares attityder kring mångfald, flerspråkighet, integration samt modersmålsundervisningen. Denna studie genomfördes med kvalitativa gruppintervjuer där barn och elever som deltog i undersökningen var i åldrarna 5, 11 och 17. Utifrån vad som kunde läsas av resultaten så fanns det både negativa och positiva attityder kring de olika områdena. Resultatet visade att de positiva attityderna fanns inom flera olika områden och dessa var integration, kultur, rötter, lärande, språk, identitetsutveckling samt kommunikation. Modersmålsundervisningen bidrar med många positiva fördelar då eleverna kände att de utvecklar en personlighet, trygghet och självkänsla. Andra positiva fördelar är att de har lättare att förstå sin kultur och bakgrund. Modersmålsundervisningen bidrar även till att eleverna kan kommunicera med släktingar, vänner och med sina föräldrar. Flera av deltagarna hade en negativ attityd till hur skolan organiserar och genomför modersmålsundervisningen. Anledningen till detta berodde på att resurserna är för få och grupperna i modersmålsundervisningen har

ökat. Undervisningen bedrivs på obekväma tider, oftast på eftermiddagar då ordinarie skoltid är slut och eleverna känner sig trötta.

Hyltenstam och Tuomela (1996) framhåller vikten av modersmålsundervisning och menar att elever med invandrarbakgrund som enbart talar svenska har svårt att tillägna sig kunskaper. De visar i sin forskning att modersmålsundervisning kan fungera som en länk mellan modersmålet och svenskan. Invandrarelever som deltog i undervisningen uttryckte att de tyckte mer om skolan, eleverna hade även bättre kunskaper i svenska språket och visade högre akademiska resultat (Hyltenstam och Tuomela, 1996). Forskarna konstaterade att det fanns många problem i verksamheten, dessa problem var omfattande och gällde undervisningens organisation, innehåll, lärarkompetens.

Wayne Thomas och Virginia Collier (2002) är framstående språkvetare som genomförde en studie av flerspråkiga studenter i fem amerikanska delstater. Deras forskning är baserad på en longitudinell studie av elever av 2 000 icke-engelsktalande elever. Forskarna studerade dessa elever i 20 år och följde upp deras skolprestationer. Resultaten av Thomas och Collier visar att elever som undervisas på sitt modersmål tillsammans med engelska under minst sex läsår klarar sig bättre i skolan än de som inte får undervisning på sitt modersmål (Thomas och Collier, 2002). Studien visar också att tvåspråkiga elever kan nå samma skolframgång som enspråkiga elever om de ges möjligheter på båda språken till kognitiv utveckling, kunskapsutveckling, språkutveckling och i en sociokulturellt stödjande miljö (Skolverket, 2003).

Jim Cummins (2001) är en ledande forskare om tvåspråkighet och flerspråkighet. I en studie av flerspråkiga elever i Kanada framhåller han betydelsen av modersmålet för lärandet bland flerspråkiga elever. Han menar att barn som går in i skolan med en "solid ground" på sitt modersmål utvecklar starkare läsförmåga i andraspråket (Cummins, 2001).

4.2 Lärarens betydelse för inläring

Andersson (2016) menar att upplevelsen av tillhörighet är avgörande för elevernas engagemang i skolan och att det är grundläggande förutsättning att bli bemött med respekt, både mellan elever och mellan elever och lärare.

Lilja (2013) hävdade i sin avhandling att lärare i en förtroendefull relation ger eleverna möjlighet att lyckas i skolarbetet genom att lyssna på sina elever, bry sig om dem och se hur de förbättrar sitt arbete samt att läraren tror på deras förmågor. Aspelin (2015) menar att det finns ingen prestation utan en relation.

Enligt Hattie (2009) är lärarens förmåga att se lärande ur elevens synvinkel viktigt för relationsskapandet. Förtroenderelationen mellan lärare och elever tycks vara ännu viktigare för utsatta barn och unga som inte lever i miljöer där lärandet ses som betydelsefullt. Att känna sig trygg med läraren, känna sig välkommen i klassrummet, bli uppmärksammas och bekräftad som kunskapssökande individ, ger möjlighet att utveckla en mer positiv skolidentitet.

4.3 Brist på adekvata läromedel

Undervisningens kvalitet påverkas även av undervisningsmaterialet som är en viktig del av varje undervisnings- och inläringssituation. Läromedel inkluderar t.ex. tryckta manualer, text, bilder och ljud. Läroböcker är ett av de viktigaste läromedlen. Lärare förväntas kunna använda rätt böcker för sina elevers åldrar och behöver besitta förståelse om innehållets lämplighet för den svenska läroplanen. Imsen (1999) menar att språket som används i läromedlen måste anpassas till elevens förståelsenivå.

Ganuja och Hedman (2018) har modersmållärare svårt att få fram lämpligt läromedel för att anpassa undervisningen till individernas olika kunskapsnivåer. Flertalet modersmållärare berättar att de måste söka efter läromedel i sitt hemland vilket resulterar till extra arbetsbörda. Innehållet i läromedel som erhållits i ursprungslandet speglar sällan svenska elevers erfarenheter och vardag. Utbildningskontexten i utbildningsmaterialet ska anpassas för de länder där de publicerades (Toumela 2002). Det finns även uppgifter om att läromedlen från

ursprungslandet kan innehålla till exempel politiska eller religiösa ämnen som inte överensstämmer med den svenska läroplanen. Svårigheter att hitta rätt läromedel kan göra att många modersmållärare lägger mycket tid på att forska, skapa och anpassa innehåll efter sina elevers behov och kunskapskrav (Ganuza och Hedman 2018).

4.4 Modersmålsundervisning bedrivs efter skoltid

En av de viktigaste faktorerna som påverkar modersmålsundervisningen är för att lektionerna bedrivs efter skoltid när eleverna redan är trötta. Skolverket skrev i en rapport från 2002 att senareläggningen av undervisningen i modersmål efter skoltid bidrar till stora problem för undervisningen. Det skapar omotiverade elever, irritation och en känsla av utanförskap. Ladberg (2003) förklarar vidare att organisationen kring modersmålet är problematisk då eleverna upplever sig utanför och jämför sig med sina kompisar som håller på med andra aktiviteter efter skolans slut. Ladberg (2003) påpekar även att på grund av att modersmålsundervisningen är en extern enhet till övriga skolan upplever eleverna utanförskap och därmed bidrar detta till att elever slutligen inte väljer att medverka på modersmålsundervisning.

4.5 Motivation

Motivation är en avgörande faktor för fortsatt lärande speciellt för flerspråkiga elever som möts av särskilda utmaningar i sin vardag. De särskilda utmaningar som andraspråkselever möter i sin vardag är att eleverna ska lära sig sitt eget modersmål parallellt med de övriga ämnena i skolan. Framförallt måste flerspråkiga elever ha motivation för att läsa sitt modersmål i en andraspråkmiljö (Skolverket, 2008)

Ryan & Deci (2000) menar att motivation kan uppfattas på flera olika sätt och detta har resulterats i en ständig fråga inom psykologin. Vidare nämner Ryan & Deci (2000) att motivation definieras av uthållighet, koncentration och individens energi. Men begreppet motivation har ingen universell eller fullständig definition utan begreppet definieras annorlunda beroende på vilken forskare som blir

tillfrågad. Olika definitioner och synsätt på motivation finns baserade på olika underliggande antaganden och teorier, till exempel inom filosofi, ekonomi, psykologi och beteendevetenskap. Dessa olika definitioner av motivation innefattar även teorier om människan, en människosyn. Motivation skapas genom att en individ vill genomföra en handling. Forskarna Ryan & Deci (2000) menar att när en individ inte har energi till att utföra en handling betecknas denna individ som omotiverad.

Ur ett skolperspektiv kan en elev anses som motiverad när eleven utför uppgifter på grund av intresse och nyfikenhet. Ryan & Deci (2000) beskriver att när en elev är motiverad är när individen erövrar nya kunskaper och förstår innebörden av kunskapens värde och nytta. Exempelvis kan vara när eleven får ett bra betyg vilket resulterar i att eleven känner sig tillfredsställd och stimulerad.

En forskare vid namn Joanna Giota har forskat och analyserat elevers motivation i skolan. Joanna Giota (2002) menar att elevernas attityder till skolan är mycket viktiga aspekter för att nå skolframgång och lärande. Giotas forskning pekar på diverse skoleffekter som berör elevernas motivation och skolan har ett stort inflytande på elevernas utveckling baserat på deras akademiska prestationer, sociala beteende, känslor och kognitiva förmågor.

Motivation kan delas in i två olika kategorier beroende på individens olika skäl eller mål som motiverar hen att utföra en handling, dessa två olika kategorier benämns som inre och yttre motivation (Ryan & Deci, 2000). Inre motivation kan definieras utifrån personliga faktorer som stimulerar egna intressen. Yttre motivation skapas av olika faktorer som exempelvis belöningar och straff. Ryan och Deci (2000) förklarar att den inre motivationen är betydelsefull för att människan i sin natur vill erövra ny kunskap. Exempel på motivationsfaktorer innanför skolans ramar är betyg, att glädja lärare eller undvika negativa konsekvenser (Gärdenfors, 2010).

4.6 Attityder

Begreppet attityd är sammankopplat med individens upplevelser och föreställningar, vad hen tänker, tycker och känner om sin miljö. Berglund (2001) menar att individer som har liknande erfarenheter har motsvarande attityder om sin omvärld. Forskaren Cardéus (2016) menar att attityd kan kategoriseras i tre olika grupper: *intentionell*, *kognitiv*, *affektiv*. *Intentionell* kan förklaras om hur du utför dina handlingar i din omvärld. Exempelvis på *intentionell* är när en elev inte tycker om modersmål blir risken att eleven inte vill medverka och försätta läsa sitt modersmål. Cardéus (2016) hävdar att attityder kan definieras som abstrakta och konkreta företeelser som exempelvis föräldrade läroböcker men även mot läraren och hens förhållningssätt. *Kognitiv* innebär att du har en förutfattad åsikt utifrån dina tidigare erfarenheter av liknande uppgifter. Ifall en elev har dåliga upplevelser av ett specifikt ämne kan detta resultera till en negativ attityd mot det specifika ämnet. *Affektiv* förklaras som när våra känslor påverkas av olika händelser, exempelvis när en elev upplever ett ämne som ointressant kan detta resultera i en negativ attityd.

5 Metod och material

I detta avsnitt förklarar vi hur data har insamlats, urval, genomförande, bearbetning av data, intervjuer och slutligen forskningsetik.

5.1 Val av metod

För att få fram data har vi i arbetet med studien använt oss av kvalitativa intervjuer. Denscombe (2018) menar att intervjuer är en form av kvalitativ datainsamlingsmetod som ger mycket information att analysera. Vi valde att intervjua respondenterna för att få öppna svar. Utifrån studiens syfte ansåg vi att en kvalitativ undersökning kommer att besvara vår frågeställning.

I relation till vår kvalitativa datainsamlingsmetod har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer. Denscombe (2018) menar att semistrukturerade intervjuer utgår ifrån öppna frågor, vilket resulterar i att informanten oftast känner

sig bekväm och kan därför uttrycka sina idéer, åsikter och tankar fritt. Detta ställer stora krav på intervjuaren i hans flexibilitet och ledande roll i samtalet för att försöka bibehålla en röd tråd och besvara undersökningens syfte. Valet med semistrukturerade intervjuer grundar sig på att vi ville få möjlighet till att kunna ställa följdfrågor beroende på eller hur informanten svarar på frågeställningen.

5.2 Urval

För att kunna genomföra studien har 10 elever från årkurs fyra till sex intervjuats. Informanterna som deltagit i studien deltar aktivt på modersmål och fokuset låg på dessa individer för att se vad som motiverar dem till att fortsätta studera sitt modersmål. Vi besökte en skola som har hög andel utrikesfödda elever och väl på plats besökte vi tre olika klasser. Eleverna blev informerade om vilka författarna är och studiens syfte. Vi ville få varierade data med olika perspektiv och erfarenheter. Ambitionen var att vi skulle få så många deltagare som möjligt att delta i studien. En tabell kommer att redovisas på nästkommande sida (5.3 Tabell)

5.3 Tabell

I denna tabell kommer information om respondenterna att presenteras. Tabellen innehåller information om vilket år de kom till Sverige och hur länge de har deltagit i modersmål. På grund av de etiska principerna och för att skydda informanternas identitet har de fått fiktiva namn: Dejan, Marijana, Kenan, Johnny, Nova, Bo, Hassan, Nemo, Lisa och Goran.

Fiktiva namn	Ankomst till Sverige	Deltar på modersmålsundervisningen	Deltagande i modersmålsundervisning (i Sverige)
Dejan	2018	Ja	4 år
Marijana	2015	Ja	7 år
Kenan	2015	Ja	7 år
Johnny	2014	Ja	8 år
Nova	2018	Ja	4 år
Bo	2019	Ja	3 år
Hassan	2016	Ja	6 år
Nemo	Född i Sverige	Ja	6 år
Lisa	Född i Sverige	Ja	10 år
Goran	Född i Sverige	Ja	10 år

5.4 Genomförande

Efter att eleverna blivit delgivna informationen om studien och dess syfte delade vi ut missivbrev (11 Bilagor) till alla elever i de berörda klasserna. I samband med att missivbrevet delades ut fick eleverna även en samtyckesblankett (11 Bilagor) att ta med sig hem till sina vårdnadshavare. Det redogjordes även för att medverkandet är frivilligt samt att man kan avsäga sin medverkan när som helst. Efter två veckor besöktes skolan igen och eleverna hade med sig sina samtyckesblanketter påskrivna av sina föräldrar. Totalt hade tretton samtyckesblanketter skrivits under och utav dessa tretton elever behärskade tre av dessa inte det svenska språket självständigt. På grund av detta beslöts det att tre av eleverna skulle exkluderas från studien. Anledningen till att dessa elever exkluderades var för att eleverna var i behov av att ha en tolk med sig under intervjuerna. Av ekonomiska skäl och praktiska omständigheter var det inte genomförbart och efter exkluderingen återstod det tio elever som var lämpliga att medverka i studien.

Intervjufrågorna (11 Bilagor) är konstruerade utifrån studiens syfte (1.1 Syfte) och forskningens frågeställning (1.2 Frågeställning):

Båda författarna medverkade på samtliga intervjuer. En av författarna antecknade respondenternas svar och den andra agerade intervjuare. Arbetsuppgifterna omfördelades mellan författarna efter varje intervju. Valet med att föra anteckningar i stället för att spela in respondenternas svar var för att flera av respondenterna kände sig inte bekväma med att bli inspelade. För att vara konsekventa mot oss själva och av tidsmässiga skäl fokuserade vi på att anteckna respondenternas svar under intervjun. För att säkerhetsställa så inte missuppfattningar inte skulle ske har vi säkerhetsställt att vi har tolkat respondenternas svar på ett korrekt sätt. Detta gjordes genom att vi ställde följdfrågor vid tveksamheter.

5.5 Intervjuer

Vid varje intervjutillfälle presenterades studiens syfte för respondenterna. Det påtalades också till varje respondent att detta är frivilligt att medverka och att de kan avbryta sitt deltagande när som helst. Inför varje intervju diskuterades vardagliga saker och detta gjordes för att respondenterna skulle känna sig bekväma och avslappnade. Beroende på respondentens svar så kunde det ställas följdfrågor för att få ytterligare information. Trots att vi skribenter hade olika roller under intervjun kunde även den som antecknade ställa följdfrågor utifrån situationen.

Vid ett av tillfällena provade vi att intervju två respondenter tillsammans eftersom Eliasson (2013) menar att gruppintervjuer kan vara mer informativa än enskilda intervjuer. Vi valde att inte fortsätta med gruppintervjuer för att en av respondenterna var dominerande i sina svar och därmed blev den andra undergiven. Vi upplevde att den respondenten som blev undergiven enbart assimilerade sina svar utifrån hur den dominanta svarade. Med anledning till situationen som uppstod vid denna gruppintervju, har vi sedermera valt att inte citera denne elevs svar. Detta beror på att vi anser att dennes svar är kontaminerade av den som var dominant i intervjun.

Sammanfattningsvis har vi utformat våra intervjufrågor utifrån vårt forskningssyfte och för att få så mycket data för vidare analys. När vi utformade intervjufrågorna (11 Bilagor) har vi konkretiserat våra frågor utifrån respondenternas ålder och kunskap. Vi har även utformat frågorna på ett öppet sätt för att inte få slutna svar som exempelvis: ja och nej.

5.6 Bearbetning av data

Efter genomförandet av samtliga tio intervjuer påbörjades bearbetning av data. Denscombe (2018) förklarar att kvalitativa data måste bearbetas och organiseras för att göra det lättare för forskaren att bearbeta data inför en analys. Våra anteckningar har legat till grund för att kunna genomföra studiens analys. Anteckningarna som gjordes under intervjun har överförts i ett dokument och därefter har vi kunnat analysera och jämföra respondenternas svar. Under analysen har vi fokuserat på vilka motivationsfaktorer som är avgörande för fortsatta studier i modersmålet i en andraspråksmiljö och beaktat vilka attityder respondenterna har till sin undervisning i modersmål.

5.7 Forskningsetik

Vid intervjuerna och vid bearbetning av data gav vi alla respondenter fiktiva namn för att de ska kunna behålla sin anonymitet. Vetenskapsrådet (2002) har beskrivit fyra huvudprinciper vid utförandet av en samhällsvetenskaplig- och humanistisk forskning. De fyra etiska kraven lyder: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*, Dessa principer är något som måste respekteras vid en empirisk undersökning.

5.7.1 Informationskravet

Detta krav innebär att man som forskare är skyldig att informera alla respondenter om deltagandet och studiens syfte. Eleverna och vårdnadshavare informerades muntligt av skribenterna och därefter fick de ett missivbrev (11 Bilagor)

5.7.2 Samtyckeskravet

Detta krav innebär att respondenten har rätt att själv bestämma ifall de vill medverka. I samband med att missivbrevet delades ut så delades även en samtyckesblankett till eleverna som var intressanta för denna studie. Samtliga samtyckesblanketter var påskrivna med vårdnadshavarnas signaturer innan intervjuerna genomfördes.

5.7.3 Konfidentialitetskravet

Detta krav innebär att data som samlats in från respondenterna hanteras med största konfidentialitet. Vi har under hela processen påtalat för eleverna och deras vårdnadshavare att deras svar är anonyma och att deras riktiga namn inte kommer uppges.

5.7.4 Nyttjandekravet

Detta krav innebär att all data endast får brukas till forskning, vilket försäkrar att ingen obehörig har tillgång till detta material förutom skribenterna och att anteckningarna förvaras i säkert förvar. Anteckningarna ska endast användas till studiens syfte.

5.7.5 Trovärdighet

Genom att formulera öppna frågor till respondenterna har vi kunnat få informativa och mångsidiga svar som blivit relevanta för denna studie. Abbuhl & Mackey (2017) menar att det är mycket viktigt att ta hänsyn till studiens validitet, generalitet och reliabilitet för att öka studiens reliabilitet. Validitet innebär att mäta vad som ska mätas. Tillvägagångssättet för vår insamling av data blev i form av semistrukturerade intervjuer och anteckningar fördes för vidare analys. Tillförlitlighet innebär att forskaren får samma eller likvärdiga resultat vid flera tester. Utifrån respondenternas svar kunde vi urskilja likvärdiga begrepp som använts av flera respondenter. Denscombe (2018) menar att forskningsmetoder som används i kvalitativ forskning kan göra det svårare att bedöma forskningens tillförlitlighet. Med anledning att vi ställde följdfrågor samt hade öppna frågor kunde vi samla in upplysande svar men även mångsidiga.

6 Resultat

I kommande kapitel kommer vi att redogöra för studiens resultat och materialet som ligger till grund för resultatet kommer från analysen av de genomförda intervjuerna. Resultatet utgår ifrån (1.1 Syfte).

Frågorna som denna studie kommer att besvara är följande (1.2 Frågeställning)

Efter genomförandet av samtliga tio intervjuer och analys av de insamlade anteckningarna kunde vi finna likheter i respondenternas svar. Utifrån detta kunde vi organisera och kategorisera viktiga begrepp från intervju svaren. Dessa begrepp redovisas här nedan:

- **Motivation**
- **Attityd kopplad till undervisning**

6.1 Motivation

Motivation behandlar studiens frågeställning 1 (1.2 Frågeställning)

Under detta avsnitt skapades tre underrubriker: *"intresse"*, *"hemmet"* och *"vänner"*.

Alla informanter berättar att de talar sitt modersmål i hemmet och att kulturella och till viss del religiösa skäl ligger till grund för medverkan på modersmålsundervisningen. Flertalet av informanterna uppger att det är viktigt för dem att kunna kommunicera med släktingar eller landsmän. 7 av 10 informanter nämner att de medverkar på undervisningen för att de vill kunna läsa religiösa skrifter när de blir äldre. Alla informanter påpekar också att det är bra att de erbjuds modersmålsundervisning samt att de är tacksamma att Sverige tillhandahåller denna möjlighet.

6.1.1 Intresse

Samtliga respondenter uttryckte att de vill lära sig prata och skriva på sitt modersmål. 8 av 10 uttryckte att de vill lära sig mer om sin kultur och bibehålla sina kunskaper i sitt modersmål.

- *Det är viktigt för mig att läsa modersmål för att lära mig mer om mitt eget språk. Vi lär oss om kultur och andra grejer kring språket. (Nova)*
- *Det är viktigt för mig att lära mig mitt språk och kunna läsa religiösa skrifter samt prata med släktingar som fortfarande bor i hemlandet. (Bo)*
- *Jag vill inte glömma mina föräldrars språk eftersom jag pratar svenska hela tiden har jag lätt för att glömma mitt modersmål. (Kenan)*

6.1.2 Hemmet

Hälften av alla som intervjuades uttryckte att de blir påverkade av sina vårdnadshavare till att läsa sitt modersmål. 2 av 10 säger att de inte hade valt att läsa sitt modersmål om inte de blev påverkade av sina vårdnadshavare.

- *Jag går dit för mina föräldrar pushar mig och motiverar mig att lära mig mitt hemspråk. Men också för att jag kan prata mitt språk med andra elever, vilket jag normalt sätt inte kan på de övriga ämnena. (Dejan)*
- *Jag går för mina föräldrar säger till mig, min pappa blir arg om jag inte har varit på modersmål. Hade jag fått välja själv så vill jag inte gå dit men jag går dit för att jag känner att jag måste. (Marijana)*
- *Modersmål är inte roligt, men min mamma säger att det är viktigt för mig så jag kan prata med släktingar när vi åker till hemlandet. (Johnny)*

6.1.3 Vänner

6 av 10 respondenter har påtalat under intervjuerna att de går till modersmålsundervisning för att träffa kompisar och integrera med andra elever som talar samma modersmål. De upplever att när de umgås med andra elever som talar samma modersmål får de en känsla av tillhörighet eller gemenskap.

- *Vi har roligt på modersmålslektionerna för vi är många kompisar som pratar samma språk. (Nova)*
- *Jag pratar inte så mycket modersmål när jag är hemma och därför blir det roligt att träffa andra vänner som pratar samma språk. (Lisa)*
- *Jag brukar prata mitt språk på de andra ämnena i skolan och på rasterna, men då säger oftast någon lärare som hör oss att vi ska prata svenska istället. När jag har modersmål så säger ingen lärare till mig att jag behöver prata svenska utan då kan jag prata mitt eget språk fritt. (Bo)*

6.2 Attityder kopplad till undervisning

Attityder kopplad till undervisning behandlar studiens frågeställning 2 (1.2 Frågeställning)

Under detta avsnitt skapades tre underrubriker: ”attityd” ”läraren” och ”undervisningen”.

6.2.1 Attityd

Samtliga respondenter har under intervjuerna uttryckt positiv eller negativ attityd till modersmålsundervisning. Hälften av respondenterna uttryckte enbart positiva fördelar med att studera sitt modersmål, medan den andra halvans svar skiljde sig mellan en positiv och negativ attityd till undervisningen. Två av respondenterna hade till större del en negativ attityd av att läsa modersmål.

- *Jag kan använda mitt modersmål när jag pratar med mina föräldrar och släktingar från hemlandet. (Dejan)*

- *Jag ser bara positiva fördelar av att läsa mitt modersmål. Jag får behålla mitt språk och samtidigt lära mig om mitt hemland och min kultur. (Goran)*
- *Jag vill verkligen inte gå modersmål men känner att jag blir tvingad. Inget är roligt med modersmål (Nemo)*

6.2.1 Läraren

Sju av de tio uttryckte att läraren har en betydelse för deras attityd och för deras vidare utveckling i modersmålet. Respondenterna uttryckte positiva och negativa attityder av modersmålläraren. Två av respondenterna talade om sin svenska lärares roll i deras kunskapsinhämtning i andraspråket.

- *Jag gillar min modersmållärare för hon är jättebra på att förklara och vi får göra roliga uppgifter. (Kenan)*
- *Modersmålet blir roligt för min lärare uppmuntrar mig hela tiden när jag träffar henne i skolan. Läraren har bra kontakt med mina föräldrar och har haft mina syskon tidigare. (Nova)*
- *Min lärare är sträng och hon blir arg när jag inte kan läsa vissa texter. Hon skriker ofta på oss när vi tramsar på lektionen. (Marijana)*
- *Jag får mycket hjälp av min svenska lärare för jag får använda verktyget "appwriter" som fungerar som en översättning mellan mitt modersmål och svenskan. Detta har hjälpt mig att bli bättre på svenska. (Dejan)*
- *När jag inte förstår vad ett ord betyder på svenska, frågar jag mina kompisar om det ordet på mitt modersmål. Min lärare tycker det är bra att jag frågar mina kompisar så att jag lär mig fler svenska ord. (Bo)*

6.2.1 Undervisningen

8 av 10 respondenter beskrev att det är roligt att gå på modersmålsundervisning då de får lära sig att läsa och skriva på sitt modersmål. Två av respondenterna uttryckte att undervisningen inte tilltalade deras behov och tyckte att undervisningen är enformig. Tre av de tio som intervjuades uttryckte att dem är trötta på eftermiddagen då undervisningen bedrivs efter ordinarie skoltimmar.

- *Vi lär oss läsa och skriva på modersmålet vilket jag inte har kunnat innan jag började gå på modersmål. (Lisa)*
- *Jag känner inte att jag lär mig så mycket då vi gör samma sak varje gång. Vi jobbar aldrig med datorn eller något annat roligt. (Marijuana)*
- *Vår lektion på modersmål är efter skolan och jag kommer hem sent. Jag är oftast trött på lektionen och flera av eleverna tramsar. (Johnny)*
- *Under lektionen jobbar vi oftast med gamla texter och gamla böcker. Vi pratar hela tiden om hemlandets historia och lär oss inte mycket om Sverige. (Dejan)*

7 Resultatanalys

I detta kapitel kommer vi analysera studiens resultat i förhållande till vald teori och tidigare forskning.

Det sociokulturella perspektivet har genomsyrat studien. Vygotskijs teori menar att språket utvecklas ur sociala samspel mellan varandra. I studien har vi tagit stöd av hans teorier genom att majoriteten av respondenterna har olika former uttryckt att det är viktigt för dem att lära sig sitt modersmål för att hålla kontakt med släkt och vänner. Vi har även kunnat ta stöd i teorin när Vygotskij pratar om imitation för att skapa sin egen kunskap. Detta har framkommit från respondenterna när de berättar att vårdnadshavare har haft en betydande roll till varför de har börjat läsa sitt modersmål. I vår framställning av resultaten framkom också att läraren har en betydande roll för respondenternas fortsatta utveckling i modersmålet. Detta är också något som uppkommer i det sociokulturella perspektivet då den härleder att barn är behov av stöttning och hjälp från vuxna. Den intramentala nivån som är en av nivåerna som Vygotskij har kategoriserat visas i studien genom att modersmålselever måste ha en bas att stå på. Deras modersmål fungerar som en bas för vidare kunskapsinhämtning i andraspråket. Den andra nivån som är den intermentala, framhävs av respondenterna genom interaktion med andra elever som pratar samma språk. Samhörigheten frodas genom denna modersmålsundervisning då elever som pratar andraspråket under ordinarie skoltid får möjligheten att prata ett gemensamt språk. Cummins (2001) stärker ovanstående resultat i sin studie då han menar att främjandet av undervisningen bidrar till att utveckla elevens modersmål men också andraspråket.

Studiens resultat finner stöd i vad Skolverket (2003) hävdar i sin studie angående tvåspråkiga elever att de har möjlighet att de nå samma skolframgång som enspråkiga elever om de ges möjligheter på båda språken till kognitiv utveckling, kunskapsutveckling, språkutveckling och i en sociokulturell stödande miljö.

7.1 Motivation

Utifrån informanternas svar har det framgått att de vill delta i modersmålsundervisning och de ser fram emot att lära sig läsa och skriva på modersmålet. Majoriteten av respondenterna hade en inre motivation att lära sig sitt modersmål utifrån en egen vilja. Flera av dem uttryckte att de tycker modersmålsundervisningen är rolig och stimulerande. Studien visar också att föräldrarna är en viktig anledning för att eleverna ska delta på modersmålsundervisning. Flera av informanterna medverkar på modersmålsundervisningen på grund av sina föräldrar. Detta kan ses som yttre motivationsfaktor då de blir påverkade av sina föräldrar. Samtidigt visar resultatet att eleverna besitter en inre motivation då de vill vara delaktiga i undervisningsmetoden och vill ha en varierad undervisning. Utifrån den analyserande data som framkommit kunde vi konstatera att två av informanternas vårdnadshavare påverkar sitt barn på ett negativt sätt. Anledningen till detta var för att respondenterna kände sig tvingade att medverka på modersmålet. En annan yttre motivationsfaktor som har konstaterats är vänner och kompisar. Resultatet visade att tillhörighet skapas vid undervisningstillfällena då det uppfattas som stimulerande att träffa andra som pratar samma modersmål. Hyltenstam och Tuomela (1996) har påpekat innebörden av modersmålsundervisning och menar att elever med invandrarbakgrund som enbart talar svenska och inte behärskar sitt modersmål på ett enhälligt sätt, kan detta resultera i att eleverna med ett annat modersmål har svårare att tillägna sig kunskaper i de övriga ämnena. Detta i sin tur kan ha en negativ inverkan på elevernas motivation.

Undersökningen har även konstaterat en påverkan på respondenternas motivation för att kunna prata med släktingar och andra utomstående. Många av respondenterna uttryckte att de vill lära sig läsa för att kunna läsa religiösa skrifter. Sådana skrifter är svårlästa men respondenterna har en egen vilja alltså en inre motivation för att kunna läsa och tolka dessa skrifter. Två av de tio som intervjuades nämnde att deras svenska lärare tar vara på de verktyg som erbjuds för att eleverna ska utveckla sitt andraspråk. Eleverna kan använda sitt modersmål som ett hjälpmedel för att utöka sitt ordförråd i svenskan.

Det har också framkommit att eleverna efterfrågar en varierad undervisning för att bibehålla motivationen för fortsatta studier i modersmålet.

7.1 Attityd till undervisning

Studien har visat att läraren och undervisningen har en stor inverkan på elevernas attityd. Flera elever har uttryckt att undervisningen är väldigt enformig och läraren i dessa fall kan behöva variera undervisningen för att eleverna ska bibehålla en positiv attityd och en inre motivation för att fortsätta sina studier i modersmålet. Resultatet av studien har visat att 8 av 10 uttrycker en positiv attityd till modersmålsundervisningen då de använder sitt modersmål i olika sammanhang och till olika syften. Mer än hälften av informanterna använder modersmålet för att kommunicera med sina föräldrar eller släktingar. De gör det av olika anledningar, några gör det för att föräldrarna saknar kunskaper i svenska, andra gör det för att de skapat en form av rutin att kommunicera med sina föräldrar på modersmålet. Vi har även kunnat konstatera att en del använder modersmålet för att bli en del av det svenska samhället. Modersmålet blir en inkörsport för att kunna lära sig det svenska språket. Några deltagare läser också modersmål för att vidmakthålla sina kunskaper på modersmålet då de redan behärskar tal och skrift. En positiv aspekt med modersmålsundervisningen har påvisat att eleverna får möjligheter att skapa relationer med andra elever som pratar samma modersmål. Det ges även möjlighet för eleverna att få känna samhörighet med andra elever utöver sin ordinarie klass.

Det har varit svårt att urskilja några direkta nackdelar med att studera och medverka på modersmålsundervisningen. Men däremot har vi utifrån vår genomförda analys kunna urskilja flera aspekter som kan uppfattas som negativ attityd till undervisning i modersmål. Ett av exemplen är att eleverna får stanna längre i skolan efter ordinarie skoltimmar. Detta leder till minskad ork och bristande koncentration för dessa elever då skoldagarna blir väldigt långa. Trots att de enbart har en timmes modersmålsundervisning i veckan så uttryckte flera elever att de är trötta efter lektionen.

- *Jag har det svårt i skolan och jag känner inte att jag kommer ikapp när jag måste vara på modersmål efter skolan. (Bo)*

Många har en tendens att börja tramsa när de är trötta och de som faktiskt vill lära sig blir lidande. Flera av respondenterna tycker att modersmålsundervisningen är viktig men uttrycker att energin och fokus inte existerar ifall de har undervisningen efter skoltid. Studien har visat på en negativ attityd till modersmålsundervisning då eleverna saknar adekvata läromedel. Lärarna har föråldrade uppgifter som oftast handlar om ett lands historia och inte uppfattas som aktuellt för eleverna som nu bor i Sverige. I Sverige råder annan kultur som eleverna vill ta del av på sitt modersmål.

8 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens val av metod och resultat i förhållande till studiens syfte och frågeställning (1.1 Syfte, 1.2 Frågeställning).

8.1 Metoddiskussion

Vår första datainsamling blev ett webbaserat frågeformulär som vi skickade till chefen för modersmålsenheten som sedan hjälpte oss att vidarebefordra detta till fem modersmåls lärare. Dessa modersmåls lärare genomförde det webbaserat frågeformuläret tillsammans med sina elever. Vi fick in 26 enkäter som vi sedan analyserade. Efter den första analysen kunde vi snabbt konstatera att informationen som kom från det webbaserade frågeformuläret var bristfällig. Vi hade ställt slutna frågor och dessa resulterade sig i slutna svar vilket var svårt att analysera. Med anledning till detta bestämde vi oss för att istället genomföra kvalitativa intervjuer. Efter genomförandet av de kvalitativa intervjuerna märkte vi att informationen från dessa intervjuer var mer innehållsrik och mer användbar än det webbaserade frågeformuläret. Men på grund av olika omständigheter fick vi göra om alla intervjuer samt hitta nya respondenter. Efter nya direktiv fick vi även skapa ett nytt missivbrev och en ny samtyckesblankett som överensstämde med de etniska kraven. På grund av valet med det webbaserade frågeformuläret samt att vi har behövt genomföra intervjuer vid två olika tillfällen, har detta

resultat att arbetet med studien blivit tidskrävande. Trots detta har vi tagit stor lärdom av att genomföra dessa delar för att nå vårt mål med studien.

Val av metod (5.1 Val av metod) gjorde så att respondenterna kunde känna sig trygga snarare än upplevelsen av att det var ett ”förhör”. Genom att vi höll en röd tråd genom hela intervjun och ställde följdfrågor till respondenten bevarade vi en professionell och seriös intervju. Vi anser att valet av semistrukturerade intervjuer var rätt val för att kunna genomföra vår studie och besvara våra forskningsfrågor. Urvalet av respondenterna har varit en faktor till att vi har fått en skälig validitet.

8.2 Resultatdiskussion

Syftet med föreliggande studie var att undersöka (1.1 Syfte) och frågeställningar som ligger till grund (1.2 Frågeställning) för att genomföra studien kommer diskuteras här nedan:

8.2.1 Vad motiverar eleven att utveckla kunskaper i sitt modersmål i en andraspråksmiljö?

Utifrån resultatet har det framkommit från samtliga respondenter att man använder sitt modersmål för att kommunicera med vårdnadshavare, vänner och närstående.

- *Jag går dit för mina föräldrar pushar mig och motiverar mig att lära mig mitt hemspråk. Men också för att jag kan prata mitt språk med andra elever, vilket jag normalt sätt inte kan på de övriga ämnena. Vår modersmåls lärare är jättebra och jag trivs bra med gruppen som läser modersmål. (Goran)*

Utifrån detta citat ovan samt vad som kommit fram från resultatet, påtalar denna respondent att hen förstått betydelsen av modersmålet för att kommunicera med familj och vänner. Det har även kommit liknande uttalanden från flertalet respondenter under intervjuerna. Det här kan kopplas till vad Ladberg (2000) hävdar om att ett gemensamt språk bidrar till samhörighet, tillhörighet och gemenskap. Även Concha (2007) menar att utvecklingen av modersmålet har en stor inverkan på individens fortsatta identitetsutveckling.

Bandura (1982) menar att både inre och yttre motivation ska samspela för att individen ska finna mening med handlingen den utför. I flera av intervjuerna har respondenterna förmedlat att deras vårdnadshavare fungerar som en yttre motivation till att läsa modersmålet. Samtidigt som eleven måste ha en egen vilja och en inre motivation för att fortsätta gå på modersmålet. Utifrån studiens analys har vi sett ett samband mellan de yttre och inre motivationsfaktorerna som arbetar i symbios för elevens fortsatta utveckling i modersmålet.

Det har under undersökningen framkommit från flera av respondenterna att de förknippar modersmålet med tradition och kultur. Eleverna har påtalat flera gånger under intervjun att de går till modersmålsundervisning för att träffa kompisar och integrera med andra elever med sitt modersmål. Ladberg (2000) menar att språket ger uttryck för identitet och kultur.

8.2.2 Vilka attityder har elever till sin modersmålsundervisning?

Deltagarna i undersökningen har uttryckt olika delar som är kopplade till deras attityder till undervisningen och dessa faktorer har varit nyckelfaktorer för att eleverna ska och vilja delta i modersmålsundervisning. Begreppen som är återkommande och haft en betydande roll för våra respondenter är stöttning från hemmet, påtryckningar från vårdnadshavare, vänner och känslan av samhörighet, tillhörighet och identitetssökande. Dessa begrepp kan beroende på eleven vara positiva eller negativa för fortsatt kunskapsinhämtning i modersmålet.

Enligt Bijvoet (2020) uppstår inte attityder ur ingenting utan som vi har tagit upp i tidigare avsnitt av studien så påverkas och formas individernas attityd av den sociala miljön som exempelvis kan vara hemmet, vänner, lärare och undervisningen.

- *Lärarna tycker att det är jätteviktigt att jag utvecklar kunskaper i mitt modersmål för att genom att jag är bra på mitt modersmål kan jag också bli bättre på mitt andraspråk (svenska). (Bo)*

- *Våra lärare har hela tiden sagt att det är viktigt att behärska sitt modersmål, oavsett om man tycker det är tråkigt just nu kommer vi ha stor nytta av ett språk när man blir vuxen. (Goran)*

En av fördelarna med att behärska sitt modersmål är att eleverna kan prata med andra elever som inte behärskar det svenska språket. Det ger även möjlighet för nyanlända elever att få en väg in i det svenska språket via modersmålet samtidigt blir det en väg in i det svenska samhället. Dessutom blir det en trygghet för nyanlända elever när de pratar modersmål med elever som redan behärskar det svenska språket. Här nedan bifogar vi ett citat som stödjer uttalandet ovan:

- *Mina lärare uppmuntrar alltid mig att bli bättre på mitt modersmål för att i vissa situationer i skolan så hjälper jag till att översätta och förklara för elever som har det svårt att prata på svenska. (Lisa)*

En annan respondent berättar att några lärare på skolan anser att ifall eleverna deltar på sin modersmålsundervisning så kommer eleverna att utveckla både sitt modersmål och sitt andraspråk. Undervisningen i modersmålet kommer även att öka elevernas självförtroende och deras trygghet.

En av respondenterna berättar att det råder delade meningar hos lärarna kring modersmålsundervisningen. Vissa lärare tycker att eleverna inte ska använda sitt modersmål i skolan till skillnad från andra lärare som uppmuntrar eleverna att både läsa och prata på sitt modersmål utanför modersmålsundervisningen. Fortsättningsvis berättar samma respondent att några lärare i skolan anser att flerspråkighet är en fördel och tillgång både för skolan och det svenska samhället. Respondenten uttrycker att läraren förespråkar att han kommer ha nytta av sitt modersmål i framtiden och arbetslivet. Respondenten förklarar vidare att han anser att eleverna med ett annat modersmål än svenska borde få större möjligheter att prata på sitt modersmål i skolan. Både på rasterna med sina klasskompisar och på raster, men uttrycker även att det är viktigt att lärarna tycker det är lämpligt att prata sitt modersmål på lektionerna. Ibland kan det finnas elever som inte är så bra på svenska och då kan elever med samma modersmål vara en tillgång i sådana situationer.

Två av respondenterna berättar att modersmålsundervisning är en rättighet för eleverna och att det är frivilligt att delta. Vidare berättar respondenterna att de medverkar på undervisningen av egen vilja och därmed inte blir tvingade av närstående på något sätt.

9 Slutsats

Slutsatsen av studien med hänvisning till syftet (1.1 Syfte) och frågeställningen (1.2 Frågeställning) har besvarats utifrån studiens resultat. Vi har utifrån resultatet och analysen funnit svar på olika motivationsfaktorer av de flerspråkiga eleverna som deltagit. Vi har även med denna studie kunnat urskilja olika typer av attityder som respondenterna har påvisat. Utifrån resultatet som erhållits kan vi dra slutsatsen att modersmålet är ett viktigt redskap för eleverna ur en andraspråksmiljö. Resultatet visar även att det gynnar det svenska samhället ifall eleverna behärskar sitt modersmål. Samtidigt har studien visat att inre och yttre motivationsfaktorer har en stor påverkan på elever som vill studera sitt modersmål. Motivationsfaktorer som har en positiv inverkan på respondenterna är en stödjande miljö, hemmet, tillhörighet, samhörighet, kultur och identitetssökande. Studien har även visat att respondenterna har en negativ attityd till föräldrade läromedel, läraren och påtryckningar från vårdnadshavare. Vi har med denna studie konstaterat att oavsett yttre påtryckningar krävs det att individen har en egen vilja och ambition att utveckla kunskaper i sitt modersmål.

Slutligen vill vi med denna studie framhäva att modersmålsundervisningen ska utvecklas och vara en större del av den ordinarie undervisningen. Vi vill även påpeka att flerspråkighet bör ses som en tillgång och att modersmålsundervisningen är en viktig satsning för att utveckla det globala klassrummet inom den svenska skolan.

10 Exempel på vidare forskning

Något som denna studie inte undersöker är varför elever som har rätt till modersmålsundervisning inte väljer att läsa ämnet som de är berättigade. Denna frågeställning hade varit intressant att utforska. Ett annat exempel på vidare forskning är varför inte alla elever har möjligheten att välja andra språk än de traditionella språkvalen som finns idag. De traditionella språkvalen som skolor erbjuder vanligtvis är tyska, spanska eller franska. Exempel på alternativa språk hade kunnat vara arabiska, tigreanska, albanska eller serbokroatiska. Att dessa språk inkluderas i de språkval som man kan göra i årskurs sex hade kunnat skapa nyfikenhet, intresse och en ökad samhörighet i samhället. Det hade även kunnat bidra till att fler vill läsa alternativa språk än de som generellt sätt erbjuds idag samt att de valet hade kunnat bidra till fler arbetsmöjligheter i framtiden.

11 Referenslista

- Abbuhl, R & Mackey, A. (2017). *Second Language Acquisition Research Methods*. King, Kendall A.; Lai, Yi-Ju & May, Stephen (2017). *Research Methods in Language and Education*.
- Abrahamsson, Niclas (2009). *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, Lena (2016). *Grupptillhörighet är inte politik*. Andra upplagan [Stockholm]: Timbro förlag
- Aspelin, Jonas (2015). *Inga prestationer utan relationer: studier för pedagogisk socialpsykologi*. 1. uppl. Malmö: Gleerups
- Bandura, Albert (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall
- Cardelús, Erik (2015). *Motivationer, attityder och moderna språk: en studie om elevers motivationsprocesser och attityder vid studier och lärande av moderna språk*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2016
- Carol Sansone & Judith M. Harackiewicz (2000). *Intrinsic and Extrinsic Motivation: The Search for Optimal Motivation and Performance (Educational Psychology Series) [Elektronisk resurs]*. 1 Academic Press
- Concha, Hernan (2007). *Modersmålsundervisningen i Sverige- en krönika*. Sverige.
- Cummins, J (2001). *Andraspråksundervisning för skolframgång, en modell för utveckling av skolans språkpolicy*. Stockholm: Sigma förlag
- Denscombe, Martyn (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur
- Förordningsmotiv för förordning om ändring i skolförordningen (2011:185) [Elektronisk resurs]*. (2022). Regeringskansliet. Tillgänglig på Internet: <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/forordningsmotiv/2022/04/fm-20222/>
- Ganuja, N. & Hedman, C. (2018). Modersmålsundervisning, läsförståelse och betyg: Modersmålsundervisningens roll för elevers skolresultat. *Nordand. Nordisk tidskrift för andrespråksforskning* 13,1, (4–22)

- Gärdenfors, Peter (2010). *Lusten att förstå: om lärande på människans villkor*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Hattie, John (2009). *Visible learning: a synthesis of over eight hundred meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge
- Hyltenstam, Kenneth, Axelsson, Monica & Lindberg, Inger (red.) (2012). *Flerspråkighet: en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Hyltenstam, Kenneth (1996). *Svenska i invandraperspektiv: kontrastiv analys och språktypologi*. Lund: BTJ Tryck AB.
- Håkansson, Gisela (2019). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur
- Imsen, Gunn (1999). *Lärarens värld: introduktion till allmän didaktik*. Lund: Studentlitteratur
- Kindenberg, Björn (red.) (2016). *Flerspråkighet som resurs: symposium 2015*. Första upplagan Stockholm: Liber
- Ladberg, Gunilla (2000). *Skolans språk och barnets: att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur
- Lilja, Annika (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2013
- Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (2020). *Lärande, skola, bildning*. Femte utgåvan [Stockholm]: Natur & Kultur
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. (2022). [Stockholm]: Skolverket
- Sverige är Europas mest flerspråkiga land. (Sydsvenskan) (2019)
<https://www.sydsvenskan.se/2019-12-15/sverige-ar-europas-mest-flersprakiga-land> [2021-05-30]
- Skolverket (2002). *Attityder till modersmål och integration En sammanställning av fokusgrupper med barn, elever, lärare, föräldrar, lärare och skolledare*. Kairo Future AB. Stockholm.
- Skolverket. (2003). *Flera språk - fler möjligheter: utveckling av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen: rapport till regeringen 15 maj 2002*. Stockholm: Statens skolverk.

Skolverket (2008). *Med annat modersmål - elever i grundskolan och skolans verksamhet*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket. Reviderad 2019.

Greppa flerspråkigheten. (Skolverket) (2018)

<https://www.skolverket.se/getFile?file=3905> [2021-11-01]

Språkrådet (2011). *Språklagen i praktiken: riktlinjer för tillämpning av språklagen*. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Thomas, W., & Collier, V. P. (2002). *A national study of school effectiveness for language minority students' long term academic achievement: Final Report*

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-138332>

Tuomela, Veli (2002). *Modersmålsundervisningen - en forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket. Utgiven av Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen

Modersmålsutbildningens *policy i Sverige 1957–2017*. (Undervisningshistoria) (2020) <https://undervisningshistoria.se/modersmalsutbildningens-policy-i-sverige-1957-2017/> [2021-01-22]

11 Bilagor

11.1 Missivbrev till vårdnadshavare och respondenter

(Bilaga 1)

Hej!

Vi är två studenter från Högskolan Kristianstad där vi studerar till grundskolelärare. Vi är nu inne på vår sista termin och då även i full gång med att skriva vårt examensarbete i pedagogik. Vårt valda ämne är modersmålsundervisning och vad som motiverar elever att delta i denna undervisning då den är frivillig för eleven.

Syftet med vår studie är att undersöka vilka motivationsfaktorer som är drivande för eleverna att medverka på modersmålsundervisning samt vilket lärande som blir motivator för fortsatta modersmålsstudier.

Vi har fördjupat oss i forskning och litteratur kring det aktuella ämnet, men har också för avsikt att ta hjälp av er elever genom intervjuer. Därmed vill vi intervjua dig, som går på modersmålsundervisning som blir värdefullt för oss. Intervjun kommer att bestå av 10 frågor och vår förhoppning är att en givande diskussion kommer att uppstå. Intervjun tar mellan 20–40 minuter och vi hoppas att ni vill hjälpa oss.

Vid intervjun kommer vi att ta hänsyn till Vetenskapsrådet forskningsetiska principer. Detta innebär att deltagandet är frivilligt och om du så skulle vilja så kan du när som avbryta intervjun och därmed ditt deltagande. Ditt deltagande kommer att behandlas konfidentiellt och resultatet kommer enbart att användas i forskningsändamål. Om ni har några frågor eller funderingar är ni välkomna att kontakta oss för mer information. Hoppas vi ses!

Med Vänliga Hälsningar

Egzon Shala Egzoonshala@live.se

Rasmus Ingvert Rasmus.ingvert@hotmail.se

11.2 Samtyckesblankett

(Bilaga 2)

HÖGSKOLAN KRISTIANSTAD
Fakulteten för lärarutbildning

Rasmus Ingvert & Egzon Shala

2022-03-25

Examensarbete, en empirisk undersökning.

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av vårt examensarbete i kursen GSX21L vid Högskolan-Kristianstad utför vi en studie som undersöker vad som motiverar elever att delta i modersmålsundervisning?

För studien samlar vi in material bestående av ett frågeformulär och bakgrundsuppgifter. Vi kan också komma att genomföra en digital eller fysisk intervju. Vi samlar inte in några känsliga personuppgifter.

Uppgifterna kommer att användas för att undersöka vad som motiverar eleverna och hur de upplever modersmålsundervisningen i sin helhet.

Högskolan Kristianstad är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig dvs att du kommer att förbli anonym.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift _____

Namnförtydligande _____

Ort och datum

Vårdnadshavares underskrift (om deltagaren i studien är under 18 år)

Underskrift

Underskrift

Namnförtydligande

Namnförtydligande

Ort och datum

Ort och datum

Fylls i av ansvarig lärare eller handledare

.....
Studentens namn

.....
Kurs och kurstillfälle

.....
Kursansvarig (namn, avdelning)

Ifall ni har några frågor 😊

Kontaktuppgifter:

Rasmus.ingvert@hotmail.se

Egzoonshala@live.se

Mobilnummer: 0721–880726

Mobilnummer: 0722–762671

11.3 Intervjufrågor

(Bilaga 3)

1. Vad får dig att läsa ditt modersmål? Varför läser du modersmål?
2. Vad tycker du är bra med att läsa modersmål?
3. Har du själv valt att läsa modersmål?
4. Hur viktigt är det för dig att gå på modersmål? Varför?
5. Berätta hur det funkar under en lektion på modersmålet?
6. När använder du ditt modersmål? (finns det tillfällen där du använder det mer än andra?)
7. När du är i skolan, använder du ditt modersmål? (isåfall vilka tillfällen?)
8. Hur tycker du att modersmålsundervisningen funkar? (Finns det något du vill ändra på?)
9. Kommer du fortsätta med modersmål i högstadiet och gymnasiet? (Vad driver dig att fortsätta med modersmålsundervisning?)
10. Vad är det som hade kunnat få dig att sluta gå på modersmål?